

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 71 0 П 166009 20 Рев 2
Бања Лука, 16.02.2021. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Виоланде Шубарић, као предсједника вијећа, Горјане Попадић и Биљане Томић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитељице-противтужене Д.С. - С. из Т., коју заступа пуномоћник М.Р., адвокат из Б.Л., против туженог - противтужитеља С.С.1 из М., кога заступа пуномоћник В.Р., адвокат из Б.Л., ради утврђивања удјела у заједнички стеченој имовини током брака и исплате, одлучујући о ревизијама странака против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 166009 19 Гж 3 од 04.10.2019. године, на сједници одржаној 16.02.2021. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизије се одбијају.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Бањој Луци број 71 0 П 166009 18 П 3 од 24.12.2018. године одбијен је тужбени захтјев којим је тужитељица - противтужена (даље: тужитељица) тражила да се тужени-противтужитељ (даље: тужени) обавезе да јој на име њеног удјела у стицању брачне тековине, коју чини породична кућа са припадајућим земљиштем у М.Д., исплати 63.500,00 КМ са законском затезном каматом. Истом пресудом дјелимично је усвојен противтужбени захтјев и утврђено да допринос странака у стицању наведене брачне тековине износи по $\frac{1}{2}$ дијела, па је тужитељица обавезана да туженом исплати $\frac{1}{2}$ дијела новца плаћеног на име кредита у износу од 18.021,72 КМ са законском каматом од подношења противтужбе до исплате, док је преостали дио противтужбеног захтјева одбијен. Тужитељица је обавезана да туженом накнади парничне трошкове у износу од 2.483,44 КМ.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 166009 19 Гж 3 од 04.10.2019. године жалбе странака су одбијене и потврђена првостепена пресуда.

Благовременом ревизијом тужени побија другостепену пресуду у дијелу којим је одбијена његова жалба и то због повреде одредаба парничног поступка

и погрешне примјене материјалног права с приједлогом да се обје нижестепене пресуде укину и предмет врати на поновно суђење.

Благовременом ревизијом и тужитељица побија другостепену пресуду у дијелу којим је одбијена њена жалба и то због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права с приједлогом да се оспорена пресуда преиначи тако да се њен тужбени захтјев у цијелости усвоји, а да се износ досуђен туженом на име враћања кредита снизи на 5.000,00 КМ.

У одговору на ревизију туженог, тужитељица предлаже да се та ревизија као неоснована одбије.

У одговору на ревизију тужитељице, тужени предлаже да се та ревизија као неоснована одбије.

Ревизије нису основане.

Предмет спора у овој парници је тужбени захтјев тужитељице за исплату њеног сувласничког дијела у брачној тековини и противтужбени захтјев туженог за утврђивање величине удјела странака у заједнички стеченој имовини током брака те исплату 1/2 дијела средстава плаћених на име рата стамбеног кредита.

Нижестепени судови су утврдили: да су парничне странке закључиле брак 17.6.2006. године у Л. и да је тај брак разведен правоснажном пресудом првостепеног суда број 71 0 П 133290 11 П од 27.4.2012. године; да је у току овога брака дана 27.10.2006. године рођен син странака, млдб. С.С.2.; да је брачна заједница фактички прекинута 01.7.2011. године, када се тужитељица са дјететом вратила у кућу својих родитеља; да је у току трајања брака купљен плац на којем је саграђена породична кућа, а да је новац за куповину плаца обезбиједио отац туженог, што представља поклон објема странкама; да су средства за градњу куће обезбијеђена путем кредита које је подигао тужени у току 2008. године (ради се о кредитима у износима од 40.000,00 КМ и 30.000,00 КМ); да је након фактичког прекида брачне заједнице тужени сам отплатио кредите, по ком основу је банци укупно платио износ од 96.000,00 КМ; да тржишна вриједност спорне породичне куће са припадајућим земљиштем на дан престанка брачне заједнице износи 125.252,00 КМ, а на дан пресуђења 130.408,60 КМ; да су предметне некретнине у катастру уписане као посјед туженог, док се у земљишним књигама воде као сувласништво 27 лица; да је у току брака тужитељица повремено радила, док је тужени стално био запослен у Министарству те да је исти остваривао вишеструко већу зараду од тужитељице; да улагања туженог у градњу куће након развода брака износе 5.156,60 КМ.

На темељу предњих утврђења нижестепени судови су закључили да тужитељици припада право сувојине на спорним некретнинама у омјеру од 1/2 дијела, али да она не може тражити да јој тужени исплати 1/2 дијела тржишне вриједности њеног удјела јер то право припада само оном брачном супружнику чији је удио у стицању имовине знатно нижи од удјела другог супружника. Како је тужени након прекида брачне заједнице сам отплатио кредите, дјелимично је

усвојен његов захтјев за исплату 1/2 дијела новчаних средстава плаћених по том основу.

По оцјени овог ревизијског суда, нижестепени судови су правилно примијенили материјално право.

У смислу члана 270. став 5. Породичног закона („Службени гласник Републике Српске” број 54/02 до 63/14, даље: ПЗ), за настанак заједничке имовине потребно је да се испуне двије претпоставке: прва – да је ријеч о имовини стеченој за вријеме трајања брачне заједнице и друга – да се ради о имовини насталој „радом“ брачних супружника. Појам „рада“ као претпоставке за стицање имовине не треба схватити у ужем смислу само као економску категорију која би полазила од непосредног резултата рада него треба имати у виду и тзв. „посредни рад“ којим један брачни супружник, помажући другоме у обављању разних послова у домаћинству, овоме омогућава да реално стиче приходе којима се, у правилу, најчешће долази до имовине.

Нижестепени судови су правилно утврдили да су странке заједнички стекле спорне некретнине за вријеме трајања брачне заједнице и да су њихови доприноси у том стицању једнаки. Новац који је отац туженог дао за куповину плаца на коме су странке саградиле породичну кућу је правилно квалификован као поклон учињен објема странкама, а не само туженом. Наиме, према одредби члана 270. став 6. ПЗ, пресумпција је да се поклони трећих лица учињени у току трајања брачне заједнице сматрају имовином оба брачна супружника, па тако и новац који је очигледно дат са сврхом да супружници ријеше стамбено питање. Надаље, околност да је зарада туженог била знатно већа од зараде тужитељице не утиче на величину њихових сувласничких удјела у брачној тековини јер се код оцјене доприноса странака у стицању заједничке имовине (члан 273. став 2. ПЗ) не узима у обзир само висина зараде супружника већ и вођење послова домаћинства те брига о подизању и васпитању заједничког дјетета. Исто тако, нема утицаја на величину сувласничких удјела ни то која странка користи заједничку имовину.

Не могу се прихватити наводи туженог да тужитељица није доказала да је њен удио у стицању брачне тековине исти као његов. Наиме, постоји законска претпоставка да сваком од брачних супружника припада по 1/2 дијела заједничке имовине (члан 272. став 1. ПЗ), па је на туженом био терет доказивања да је његов удио већи од удјела тужитељице (члан 273. став 1. ПЗ), а он то, и по схватању овог суда, није доказао. Уосталом, противтужбеним захтјевом тужени је тражио да му тужитељица исплати 1/2 дијела износа датог на име отплате кредита након развода брака, чиме је на посредан начин признао да удио тужитељице у стицању имовине износи 1/2 дијела.

Нижестепени судови су одбили тужбени захтјев који је постављен тако да се тражи исплата новчане протувриједности удјела тужитељице у стицању брачне тековине.

Оваква одлука нижестепених суда је правилна.

Одредбом члана 273. став 5. ПЗ је прописано да брачни супружник чији је удио у стицању заједничке имовине или поједине ствари из заједничке имовине знатно нижи од удјела другог брачног супружника, или када то оправдавају посебне околности, може тужбом захтијевати диобу заједничке имовине тако да суд обавезе другог брачног супружника да му накнади протувриједност његовог удјела у новцу, сразмјерно вриједности заједничке имовине на дан доношења пресуде.

Из тога произлази да само онда када једном брачном супружнику припада знатно мањи дио од удјела другог брачног супружника, суд може одредити да се тај брачни супружник исплати у новцу. Међутим, у овом случају тужитељица је тврдила да је њен допринос у стицању брачне тековине исти као и допринос туженог па су нижестепени судови основано одбили захтјев за исплату протувриједности њеног удјела, поготово што у овом случају законом није одређено да је то алтернативна обавеза (члан 403. Закона о облигационим односима - „Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85 и 57/89 те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04), а то није ни због природе заједничке имовине. Околност што тужени није уписан у земљишној књизи као власник спорне породичне куће, већ је уписан само у катастру некретнина као њен посједник, нема карактер посебне околности коју има у виду члан 273. став 5. ПЗ, при чему ваља имати у виду да се право својине одн. сусвојине по основу заједничког рада у браку стиче ванкњижно, на оригинаран начин, у смислу чл. 270., 272. и 273. ПЗ.

Према одредби члана 272. став 2. ПЗ, брачни супружници могу споразумно подијелити брачну имовину тако да одреде дијелове у читавој имовини или једном дијелу имовине или на појединој ствари, као и да сваком брачном супружнику припадну поједине ствари или права из те имовине, или да један брачни супружник исплати другоме новчану вриједност његовог дијела, без обзира на величину истога. Из ове одредбе произилази да суд има могућност да, умјесто утврђења сувласничких удјела, једном супружнику досуди новчану вриједност његовог удјела само уколико су се странке о томе споразумјеле, а у конкретном случају таквог споразума о диоби није било.

Усвајање тужбеног захтјева би фактички омогућило тужитељици да изврши диобу заједничке имовине на начин како њој одговара, док би, с друге стране, туженом та могућност била ускраћена, што је у супротности са чланом 6. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода.

Начин диобе заједничке имовине одн. издвајање сувласничких удјела се одређује у извршном поступку, у смислу члана 277. ПЗ, уколико се о томе странке не споразумију на начин предвиђен у члану 272. став 2. истог закона.

У смислу члана 276. ПЗ, дуговања брачних супружника настала ради повећања или одржавања заједничке имовине не утичу на повећање удјела брачног супружника који се задужио већ тај брачни супружник има право на накнаду дијела дуга који је сам исплатио након раскида заједнице живота. Стога околност што је након развода брака тужени вратио кредите употребљене за изградњу породичне зграде не утиче на величину његовог сувласничког дијела него представља основ да му тужитељица исплати накнаду сразмјерно њеном

сувласничком дијелу. Управо такав захтјев тужени је поставио у противтужби, а нижестепени судови су, сходно цитираној одредби у вези са одредбама чл. 279. и 280. ПЗ, туженом правилно досудили $\frac{1}{2}$ дијела износа који је исти након раскида заједнице живота сам исплатио по основу враћања кредита. Тај износ је утврђен вјештачењем по вјештаку економске струке, а тужитељица није ничим доказала своју тврдњу да је након развода брака тужени на име отплате кредита платио само 10.000,00 КМ. С тим у вези ваља указати да је тужитељица обавезана да туженом исплати само дио неотплаћених кредита који су подигнути у току трајања брака, а не и кредит који је тужени подигао након развода (тај кредит је подигнут ради затварања кредита узетих у току трајања брака странака и само га тужени отплаћује).

Неосновано се у ревизији туженог приговара да су нижестепени судови починили повреду одредаба парничног поступка тиме што су одбили његов приједлог да се проведе ново грађевинско вјештачење, обзиром да је на налаз и мишљење грађевинског вјештака М.М. ставио бројне примједбе. Овдје је потребно указати да је предмет ове парнице утврђивање удјела странака у стицању заједничке имовине и да за одлуку о томе није битна вриједност те имовине, слиједом чега се провођење доказа грађевинским вјештачењем указује непотребним. Тржишна вриједност брачне тековине ће бити од значаја у поступку извршења пресуде донесене у овом спору одн. у поступку цивилне диобе који ће странке покренути ради издвајања свог сувласничког дијела (уколико физичка диоба не буде могућа).

Супротно тврдњама изнесеним у ревизијама, нижестепени судови су правилно цијенили изведене доказе, на начин који је прописан одредбама члана 8. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске” број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП).

Чланом 2. став 1. ЗПП прописано је начело диспозиције странака у погледу обраћања суду за пружање заштите и искључиво право странака да одреде предмет, садржину и обим парнице. Суд суди у границама постављеног захтјева и не може га прекорачити тј. не може странци досудити више но што је тражила. Тужени у изјављеној противтужби није затражио да му тужитељица исплати износ односно дио износа који је он уложио у заједничку кућу након развода брака, па судови нису могли на то обавезати тужитељицу, без обзира што су на наведену околност проведени докази. Стога је неоснован приговор туженог да су судови пропустили да му досуде улагања у заједничку имовину (он такав захтјев није ни поставио).

Правилно је одбијен приједлог тужитељице да се прекине поступак у овој правној ствари до правоснажног окончања парнице коју је она покренула против мајке туженог, ради побијања правних радњи (након што је тужени спорну кућу продао својој мајци). Наиме, одлука у овом спору (чији је предмет утврђење сувласничких дијелова странака у заједничкој имовини) не зависи од одлуке која ће се донијети у спору ради побијања правних радњи туженог као дужника. Осим тога, у смислу члана 61. став 1. ЗПП, ако парнична странка у току парнице отуђи ствар или право које је предмет спора, то није сметња да се парница међу истим странкама заврши, а уколико тужбени захтјев буде усвојен,

извршење пресуде се може тражити против лица на које је ствар или право пренесено.

Према свему изнесеном, ваљало је на основу члана 248. ЗПП одлучити као у изреци.

Председник вијећа
Виоланда Шубарић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић